

แนวทางการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู ในเขตภูมิภาคตะวันตก

Guidelines for developing happiness in learning among teaching profession students in the western region

พิทักษ์ สุพรรณภาพ^{1*} และ ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา²

Pitak Supannopaph^{1*} and Tippawan Sukjairungwattana²

(Received: April 4, 2024; Revised: June 3, 2024; Accepted: June 6, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาระดับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก 2) เปรียบเทียบความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา 3) พัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก 4) นำเสนอแนวทางในการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) ในการศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาชีพครู ในเขตภูมิภาคตะวันตก จำนวน 504 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักจิตวิทยาการศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในเขตภูมิภาคตะวันตก จำนวน 12 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.01$, $SD = 0.45$) โดยมีระดับความสุขในด้านการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นสูงที่สุด ($M = 4.11$, $SD = 0.57$) รองลงมาคือ ด้านความสุขต่อตนเองในการเรียน ($M = 4.06$, $SD = 0.53$) และด้านความสุขต่อวิชาที่เรียน ($M = 3.85$, $SD = 0.53$) ตามลำดับ 2) ระดับความสุขในการเรียนรู้

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ Assistant Professor, Educational Research Methodology Program, Faculty of Education, Silpakorn University

² Assistant Professor, Development Education Program, Faculty of Education, Silpakorn University
ทุนอุดหนุนการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Research scholarship, Faculty of Education, Silpakorn University

* Corresponding Author E-mail: spitak878@gmail.com

ในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตกจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษาไม่แตกต่างกัน 3) โมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตกมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด คือ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($TE = .547$) รองลงมาคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง ($TE = .529$) และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ($TE = .330$) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้งหมดร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขในการเรียนรู้ได้ร้อยละ 80.10 4) แนวทางการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ (1) การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ กิจกรรม สื่อ ที่หลากหลาย มีความทันสมัย และเหมาะสมกับบริบทของรายวิชา (2) การจัดการเรียนรู้โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (3) การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการสร้างความตระหนักรู้ภายในตนเอง (4) การให้ความรัก เมตตา และความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษา (5) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะและการพัฒนาความเข้มแข็งทางจิตใจ (6) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรักความศรัทธาและความเข้าใจในวิชาชีพครู (7) การจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และ (8) การจัดพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในห้องเรียน

คำสำคัญ ความสุขในการเรียนรู้ นักศึกษาวิชาชีพครู โมเดลเชิงสาเหตุ

Abstract

This research aimed 1) to study levels of happiness in the learning of students in the teaching profession in the Western Region, 2) to compare happiness in the learning of students in the teaching profession in the Western Region, classified by year class, 3) to develop and examine a causal model of happiness in the learning of students in the teaching profession in the Western Region, and 4) to present guidelines for developing happiness in the learning of students in the teaching profession in the Western Region. The research employed Mixed Methods Research. Quantitative data were collected using a questionnaire. The sample was 504 undergraduate students in the teaching profession in the Western Region, obtained by stratified random sampling. Data were analyzed using descriptive statistics, one-way ANOVA, and structural equation modeling (SEM). Qualitative data were collected using interviews with 12 educational psychologists, faculty administrators, and instructors from faculties of education in the Western Region, who were purposively sampled. Data were analyzed using content analysis. The findings revealed that: 1) The overall happiness in the learning of students in the teaching profession in the Western Region, on the whole, was at a high level ($M = 4.01$, $SD = 0.45$), as the aspect of having a relationship with others was at the highest level ($M = 4.11$, $SD = 0.57$), followed by self-happiness towards learning ($M = 4.06$, $SD = 0.53$), and happiness with the courses they are taking ($M = 3.85$, $SD = 0.53$), respectively. 2) The results of the comparison

of happiness in the learning of students in the teaching profession in the Western Region were not differences. 3) The causal model of happiness in the learning of students in the teaching profession in the Western Region was consistent with the empirical data. The variable that had the highest total effect was student-centered learning ($TE = .547$), followed by self-esteem ($TE = .529$) and learning environment ($TE = .330$), respectively. All variables together described up to 80.10 percent of the variance of happiness in learning. 4) The guidelines for developing happiness in the learning of students in the teaching profession in the Western Region were (1) learning management consisting of a variety of teaching and learning methods, activities, and media that are modern and appropriate to the course context; (2) learning management emphasizing students' participation; (3) learning management focusing on the development of analytical thinking skills and self-awareness; (4) love, compassion, and friendship given by instructors and advisors; (5) organizing activities promoting public mind and resilience enhancement; (6) organizing activities strengthening love, faith and understanding of the teaching profession, (7) environmental management supporting and facilitating learning and (8) providing space for learning outside the classroom.

Keywords: happiness in learning, student in the teaching profession, causal model

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องให้ เพื่อพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ สมรรถนะ ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่ความสงบสุข ความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 (Office of the National Education Commission, 1999) ที่ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (Office of the Education Council, 2017) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” จากความสอดคล้องของนโยบายดังกล่าว จะเห็นได้ว่าหนึ่งใน เป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศคือ การมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่เป็นทั้ง คนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยความสุขเป็นฐานของความเก่งและความดี การศึกษาจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลก็ต่อเมื่อผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้

บริบทการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา “ความสุข” จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการใช้ชีวิตในสถาบันการศึกษา นักศึกษาซึ่งอยู่ในวัยเปลี่ยนผ่านจากวัยรุ่นตอนปลายถึงผู้ใหญ่ตอนต้นต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตและคุณภาพการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบระบบการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ เพื่อให้ นักศึกษา มีความพร้อมทั้งความรู้ ทักษะการเรียนรู้และมีชีวิตที่เป็นสุข สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูซึ่งจะต้องประกอบอาชีพเป็นครูผู้สอนในอนาคต นอกจากความรู้ในด้านวิชาการและการจัดการเรียนรู้ สิ่งสำคัญที่ควรบ่มเพาะให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาก็คือ ความเป็นครูด้วยหัวใจ โดยหัวใจของความเป็นครูอยู่ที่ความสุข ซึ่งเป็นความสุขอันเกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียนและครู อันนำไปสู่การค้นพบและเกิดการเรียนรู้สำหรับเด็กและครู (Palmer, 1998) โดยเส้นทางการเป็นครูด้วยหัวใจและมีความสุข จะต้องเริ่มตั้งแต่เริ่มต้นที่ดี มีความพร้อมตั้งแต่กระบวนการผลิตครู หากนักศึกษาวิชาชีพครูมีความสุขในขณะที่มีการเรียนรู้ ตลอดจนเก็บเกี่ยวประสบการณ์ขณะศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา ก็ย่อมจะสำเร็จออกไปเป็นครูมืออาชีพได้อย่างสง่างาม การเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดในเรื่องความสุขในการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และวิธิตตามหลักพุทธธรรม เรื่องสัมมาทิฐิ ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ ปยุตฺโต) ร่วมกับการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้ สรุปเป็นองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความสุขต่อตนเองในการเรียน (2) ความสุขต่อวิชาที่เรียน และ (3) ความสุขในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ 3 ปัจจัย ได้แก่ (1) การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) การเห็นคุณค่าในตนเอง และ (3) สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ประชากรและตัวอย่าง คือ นักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกัน จึงมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต่างกัน ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบความสุขในการเรียนรู้ตามชั้นปี เพื่อช่วยให้เข้าใจถึงความต้องการในการสนับสนุนทางจิตวิทยาและสังคมของนักศึกษาในแต่ละช่วงของการศึกษา อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาความสุขที่เหมาะสม

ภูมิภาคตะวันตกประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี และสุพรรณบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยเป็นแหล่งรวมของสถาบันการศึกษาชั้นนำที่จัดการเรียนการสอนในวิชาชีพครูในพื้นที่ 6 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จึงนับได้ว่าเป็นแหล่งผลิตบุคลากรทางการศึกษาขนาดใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเป็นแหล่งที่ผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูที่จะก้าวออกไปเป็นครูในอนาคตอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาอันยาวนาน สามารถผลิตบุคลากรทางด้านการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และสร้างชื่อเสียงให้กับสถาบันอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคแห่งความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาในภูมิภาคตะวันตกจะยังตอบโจทย์ความต้องการความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูหรือไม่ อย่างไร ในสภาพปัจจุบันนักศึกษาวิชาชีพครู

มีความสุขในการเรียนรู้มากนักน้อยเพียงใด และมีแนวทางในการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูอย่างไร ซึ่งคำถามเหล่านี้มีความสำคัญที่จะต้องหาคำตอบ เพื่อนำสารสนเทศมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้ นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสุขในการเรียนรู้ อันนำไปสู่การเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาแนวทางการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในภูมิภาคตะวันตก เพื่อนำสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในภูมิภาคตะวันตกได้ตรงประเด็นและมีทิศทาง และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและการออกแบบระบบการบริหารจัดการให้เกิดผลดีต่อการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษา รวมถึงสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูในภูมิภาคตะวันตก ให้สมกับเป็นกลุ่มสถาบันที่เป็นแหล่งบ่มเพาะและผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูที่มีคุณภาพให้กับสังคมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก
2. เพื่อเปรียบเทียบความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา
3. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก
4. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ มีรายละเอียดดังนี้

1.การศึกษา-เปรียบเทียบความสุขในการเรียนรู้และการพัฒนา-ตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก

1.1 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในเขตภูมิภาคตะวันตกจาก 6 สถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี) ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7,895 คน ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อาจมีปัญหาการปรับตัวเข้าสู่ชีวิตมหาวิทยาลัย อาจยังไม่มีประสบการณ์มากพอในการประเมินหรือเปรียบเทียบความสุขในการเรียนรู้ของตนเองเมื่อเทียบกับนักศึกษาชั้นปีที่สูงกว่า

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในเขตภูมิภาคตะวันตกจาก 6 สถาบันการศึกษา ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ใช้เกณฑ์ขั้นต่ำ

ในการกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair et al. (2019) ที่เสนอว่าเกณฑ์ขั้นต่ำในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น มักใช้ผู้ตอบ 5-10 คน ต่อพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า 1 ตัว โดยโมเดลการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 43 พารามิเตอร์ จึงต้องการจำนวนตัวอย่าง 215 – 430 คน แต่เนื่องจากการกำหนดขนาดตัวอย่างดังกล่าวเป็นการกำหนดขนาดขั้นต่ำ Comrey & Lee (1992) กล่าวว่าขนาดตัวอย่าง 500 ตัวอย่างขึ้นไปจะดีกว่า ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงกำหนดขนาดตัวอย่างจาก 6 สถาบันการศึกษา สถาบันละ 84 คน รวมจำนวน 504 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ตามชั้นปี ที่ศึกษาของแต่ละสถาบัน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) จำนวน 64 ข้อ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า มีค่า IOC ตั้งแต่ .67 - 1.00 การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกและความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา พบว่า 1) แบบวัดความสุขในการเรียนรู้ 3 ด้าน จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .43 - .68 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .87 2) แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง 4 ด้าน จำนวน 16 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .25 - .70 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .88 3) แบบวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ 4 ด้าน จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .49 - .78 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .93 และ 3) แบบวัดการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5 ด้าน จำนวน 19 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .36 - .79 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .95 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามทุกชุดมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน คือมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และมีค่าความเที่ยงตั้งแต่ .70 ขึ้นไป

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ไปถึงคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยในเขตภูมิภาคตะวันตก และติดต่อประสานงานกับมหาวิทยาลัยเพื่อนัดหมายในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ในช่วงวันที่ 1 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2566 หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้น ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ เพื่อพิจารณานำแบบสอบถามมาลงรหัสผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่าง โดยใช้สถิติบรรยาย เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย โดยนำเสนอเป็นค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าความเบ้ (Sk) ค่าความโด่ง (Ku) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) 2) วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) 3) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์ $(\chi^2/df) \leq 2.00$ (Bryne, 2016), $TLI > .94$, $CFI > .94$, $RMSEA < .07$, $SRMR \leq .08$ (Hair et al., 2019)

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 12 คน ได้แก่ นักจิตวิทยาการศึกษาจำนวน 2 คน อาจารย์ของคณะวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในภูมิภาคตะวันตก จำนวน 7 คน และผู้บริหารของคณะวิชาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในภูมิภาคตะวันตก จำนวน 3 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ มีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 5 ปี

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งพัฒนามาจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลจากการศึกษาในระยะที่ 1 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ 3 ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในภูมิภาคตะวันตก

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ไปถึงผู้ให้ข้อมูล ติดต่อประสานงานและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกต จดบันทึกและบันทึกเสียง หลังจากนั้นถอดเทปและบันทึกทุกถ้อยคำของการสนทนา เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยเก็บข้อมูลจากภาคสนามในรูปข้อความ คำพูด ประโยค วลี เพื่อสื่อความหมายในการศึกษา โดยการให้รหัส (coding) และนำรหัสมาจัดหมวดหมู่ แยกประเภท (category) จัดตามกลุ่มประเภทลักษณะที่มีความหมายทางเดียวกันไว้กลุ่มเดียวกัน แล้วคัดเลือกหมู่หลัก (core category) คือ การเลือกหมวดหมู่ที่สำคัญของปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในภาคสนาม จากนั้นจึงนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมารวบรวม เพื่อสร้างข้อสรุปโดยการอุปนัย (inductive) ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์ และนำข้อสรุปที่ได้มานำเสนอผลต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 4 ตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก

จากผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีความสุขในการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($M = 4.01$, $SD = 0.45$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า นักศึกษามีความสุขในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นสูงที่สุด ($M = 4.11$, $SD = 0.57$) รองลงมาคือ ความสุขต่อตนเองในการเรียน ($M = 4.06$, $SD = 0.53$) และความสุขต่อวิชาที่เรียน ($M = 3.85$, $SD = 0.53$) ตามลำดับ รายละเอียดแสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก

ด้านที่	ความสุขในการเรียนรู้	ระดับความสุขในการเรียนรู้		
		M	SD	แปลผล
1	ความสุขต่อตนเองในการเรียน (HAL1)	4.06	0.53	มาก
2	ความสุขต่อวิชาที่เรียน (HAL2)	3.85	0.53	มาก
3	ความสุขในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น (HAL3)	4.11	0.57	มาก
รวม		4.01	0.45	มาก

2. ผลการเปรียบเทียบความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา จากการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (homogeneity of variances) พบว่า ค่าความแปรปรวนของความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาในแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกัน ($F = 1.72, p = .18$) เมื่อวิเคราะห์ ANOVA พบว่า ความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาในภาพรวมจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา ไม่แตกต่างกัน ($F = 0.11, p = .90$) รายละเอียดแสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ตัวแปร	N	M	SD	ระดับ	Levene's Test		F-test		สรุปผล
					F	Sig.	F	Sig.	
ชั้นปีที่ 2	168	4.00	0.48	มาก	1.72	.18	0.11	.90	ไม่แตกต่างกัน
ชั้นปีที่ 3	168	4.02	0.44	มาก					
ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า	168	4.00	0.43	มาก					

3. ผลการพัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู ในเขตภูมิภาคตะวันตก

ผลการพัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ที่ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 4 ตัว ได้แก่ ความสุขในการเรียนรู้ (HAL) การเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (LEN) และการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (SCL) โดยโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบค่าสถิติ พบว่า ค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 134.004 ค่า p-value น้อยกว่า .001 ที่องศาอิสระเท่ากับ 73 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.836 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .989 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker และ Lewis (TLI) เท่ากับ .982 ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .008 และ ดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ .041 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์

ตัวแปรตาม มีค่าเท่ากับ .801 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ได้ร้อยละ 80.10

เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลรวม (total effect) อิทธิพลทางตรง (direct effect) และอิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) ในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรความสุขในการเรียนรู้ (HAL) พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อความสุขในการเรียนรู้ (HAL) ได้แก่ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (SCL) ($TE = .547$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมาได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ($TE = .529$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (LEN) ($TE = .330$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อความสุขในการเรียนรู้ (HAL) ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ($DE = .529$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมาได้แก่ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (SCL) ($DE = .232$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (LEN) ($DE = .198$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ และตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดต่อความสุขในการเรียนรู้ (HAL) ได้แก่ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (SCL) มีค่าอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ($IE = .314$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (LEN) มีค่าอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE) ($IE = .133$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ ดังตาราง 3 และภาพ 1

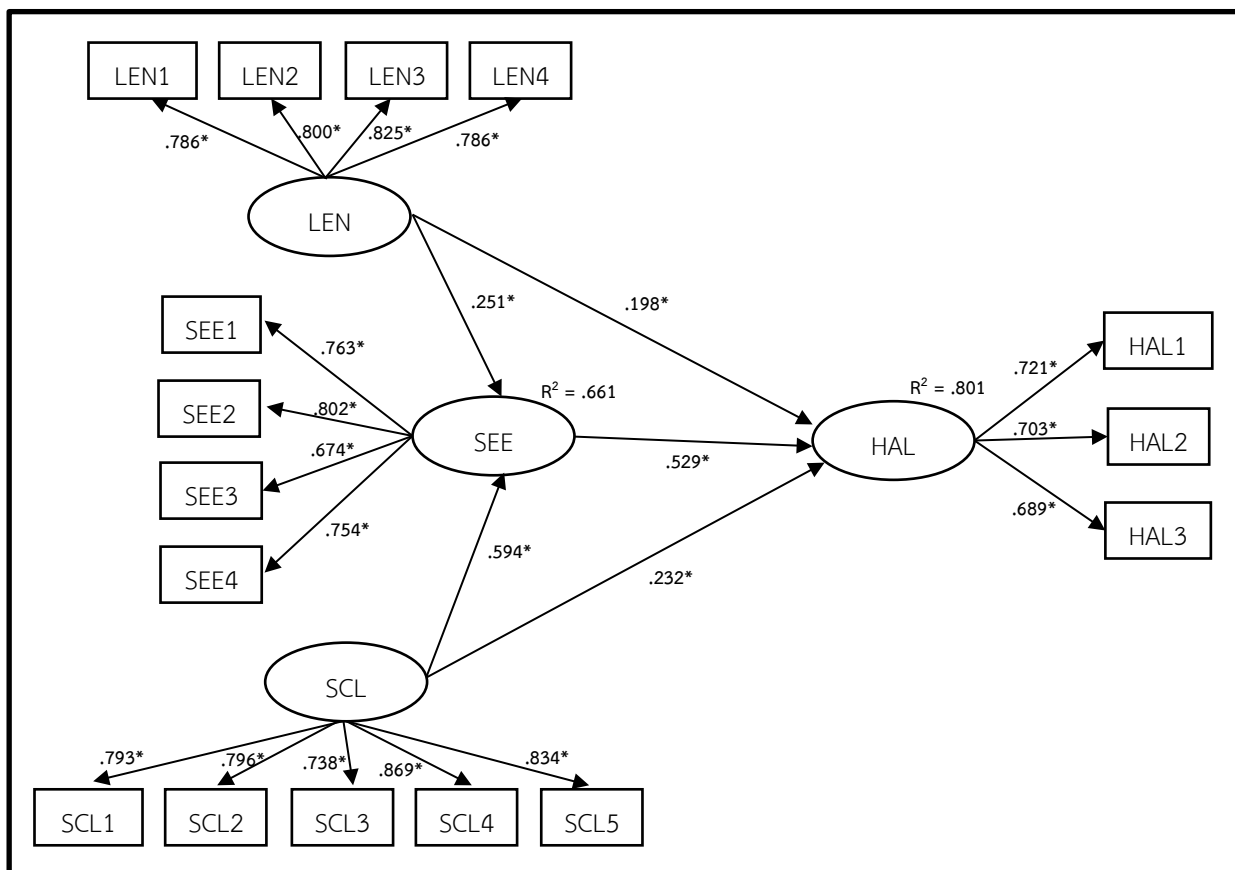
ตาราง 3 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลของโมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก

ตัวแปรเหตุ	ตัวแปรผล					
	การเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE)			ความสุขในการเรียนรู้ (HAL)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (LEN)	.251*	-	.251*	.198*	.133*	.330*
การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (SCL)	.594*	-	.594*	.232*	.314*	.547*
การเห็นคุณค่าในตนเอง (SEE)	-	-	-	.529*	-	.529*
R^2	.661			.801		

$\chi^2 = 134.004$, $df = 73$, $(\chi^2/df) = 1.836$, $p = .000$, $RMSEA = .041$, $SRMR = .008$, $CFI = .989$, $TLI = .982$

หมายเหตุ: TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพ 1 โมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก

4. แนวทางในการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณและผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

4.1 ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) ควรมีการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ กิจกรรม สื่อ ที่หลากหลาย มีความทันสมัย และเหมาะสมกับบริบทของรายวิชา (2) ควรมีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (3) ควรมีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ และการสร้างความตระหนักรู้ภายในตนเอง และ (4) การให้ความรัก เมตตา และความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษา

4.2 ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา ประกอบด้วย (1) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะและการพัฒนาความเข้มแข็งทางจิตใจ และ (2) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรัก ความศรัทธาและความเข้าใจในวิชาชีพครู

4.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และ (2) ควรมีการจัดพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นอกห้องเรียน รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 สรุปผลข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

แนวทางการพัฒนา	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล											
	ผู้บริหาร			นักจิตวิทยา		อาจารย์						
	ผู้บริหาร 1	ผู้บริหาร 2	ผู้บริหาร 3	นักจิตวิทยา 1	นักจิตวิทยา 2	อาจารย์ 1	อาจารย์ 2	อาจารย์ 3	อาจารย์ 4	อาจารย์ 5	อาจารย์ 6	อาจารย์ 7
ด้านการจัดการเรียนรู้												
ข้อ 1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
ข้อ 2	✓		✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓
ข้อ 3				✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓
ข้อ 4		✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา												
ข้อ 1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
ข้อ 2	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้												
ข้อ 1	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ข้อ 2	✓	✓				✓	✓	✓				✓

จากแนวทางดังกล่าว พบว่ามีความสอดคล้องกับการพัฒนาตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ดังรายละเอียดในตาราง 5

ตาราง 5 สรุปแนวทางการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาจากการสัมภาษณ์เปรียบเทียบกับตัวแปรที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาจากการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ

แนวทางการพัฒนาจากการสัมภาษณ์	ตัวแปรที่ส่งผลจากการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ
1. การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ กิจกรรม สื่อ ที่หลากหลาย มีความทันสมัย และเหมาะสมกับบริบทของรายวิชา	การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. การจัดการเรียนรู้โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน	การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการสร้างความตระหนักรู้ภายในตนเอง	การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเห็นคุณค่าในตนเอง
4. การให้ความรัก เมตตา และความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษา	สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้
5. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะและการพัฒนาความเข้มแข็งทางจิตใจ	การเห็นคุณค่าในตนเอง
6. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรัก ความศรัทธาและความเข้าใจในวิชาชีพครู	การเห็นคุณค่าในตนเอง
7. การจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้
8. การจัดพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นอกห้องเรียน	การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. การศึกษาระดับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความสุขในการเรียนรู้ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เป็นคณะทางด้านสังคมศาสตร์ที่มีหน้าที่ในการผลิตบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความเข้าใจในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้และธรรมชาติของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี รวมถึงการที่ผู้เรียนที่ตัดสินใจเข้ามาเรียนมีความชัดเจนในวิชาชีพและเข้าใจในเป้าหมายของการเรียนอยู่แล้ว นอกจากนี้สถานที่ตั้งของสถาบันส่วนใหญ่แวดล้อมไปด้วยความเป็นธรรมชาติ มีบรรยากาศที่ร่มรื่น สวยงาม และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bunsue et al. (1997) ที่กล่าวว่า การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขได้ ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่ให้ความรัก เอาใจใส่ และเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน มีทักษะในการสื่อสารและมีความกลมกลืนมิตร การจัดการเรียนการสอนที่มีบรรยากาศในการเรียนที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jaiboontan et al. (2018) เรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่พบว่า ความสุขในการเรียนของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sosida & Prayurasak (2020) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความสุขในการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่พบว่าความสุขในการเรียนของนิสิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ระดับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาในภาพรวมจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา มีค่าเฉลี่ยที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มีหน้าที่ในการผลิตบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความเข้าใจในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้และธรรมชาติของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี มีจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยมีการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยผู้สอน มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่มีมาตรฐานเดียวกัน มีห้องเรียน สื่อการเรียนการสอน รวมถึงอุปกรณ์การเรียนที่ใช้ร่วมกัน ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติการ รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละระดับชั้นที่ไม่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีที่แตกต่างกัน มีความสุขในการเรียนรู้ที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Burris et al. (2009) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีและความเครียดของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นอยู่ที่ดีและความเครียดของนักศึกษาไม่แตกต่างกันในนักศึกษาแต่ละชั้นปี

3. การพัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาทุกตัวแปร มีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ทั้งนี้เนื่องจากโมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นนั้นใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และวิธีคิดตามหลักพุทธธรรมเรื่องสัมมาทิฐิ ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ ปยุตโต) ซึ่งสร้างขึ้นจากแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทของสังคมไทย

ร่วมกับการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ได้แก่

3.1 การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีอิทธิพลโดยรวมต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตกสูงสุด โดยเป็นอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง ทั้งนี้เนื่องจาก การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ มีความรู้สึกเป็นอิสระ เกิดความภาคภูมิใจและสุขใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขของ Office of the National Education Commission (2002) ซึ่งกล่าวถึงการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสุขว่าต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการบูรณาการการเรียนรู้และทักษะความถนัดของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Deci et al. (1991) ที่ได้เสนอแนวคิดว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเองจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ อันนำไปสู่ความสุขในการเรียนรู้ที่แท้จริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jaiboontan et al. (2018) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 การเห็นคุณค่าในตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ทั้งนี้เนื่องจากการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกที่เกิดจากการประเมินตนเองว่ามีคุณค่าความสำคัญ ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเอง มีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับสูงสามารถเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ ทำให้เป็นบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้สามารถอธิบายโดยแนวคิดของ Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto) (2013) ที่ได้กล่าวถึงการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เกิดจากปัจจัยภายใน เป็นความสุขที่เกิดจากภายในตัวผู้เรียนเอง อันเกิดขึ้นจากความรักและภาคภูมิใจในตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow (1970) ที่ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ที่จะยอมรับตนเองว่าเป็นการบ่งบอกถึงข้อจำกัดและความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถและผลสำเร็จ อันจะนำไปสู่ความสุขในชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nokmueang & Nuansr (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักศึกษา ได้แก่ ความพึงพอใจในตัวเอง รักและศรัทธาในวิชาชีพครู มุ่งมั่น ทุ่่มเท และเอาใจใส่ในการเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสุขในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ มีอิทธิพลโดยรวมต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก โดยเป็นอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและเจตคติในทางที่ดี มีความพึงพอใจและความสุขในการเรียน ทั้งนี้สามารถอธิบายโดยทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขของ Office of the National

Education Commission (2002) ซึ่งกล่าวถึงบรรยากาศของความสุขในการเรียนรู้ว่า ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน บทเรียนในห้องเรียนจะมีความน่าสนใจเมื่อมีสภาพห้องเรียนที่น่าเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto) (2013) ที่ได้กล่าวถึงการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นความสุขที่เกิดจากสภาพแวดล้อมและมีกัลยาณมิตรที่ดี และสอดคล้องกับแนวคิดของ Pascarella & Terenzini (2005) ได้กล่าวว่าผู้เรียนจะได้รับความสุขและประโยชน์จากการเรียนมากที่สุด เมื่อสภาพแวดล้อมภายในสถาบันเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nokmueang & Nuansr (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม สื่อและสิ่งสนับสนุน เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสุขในการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. แนวทางในการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก พบว่ามี 3 ด้าน ได้แก่

4.1 ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ กิจกรรม สื่อ ที่หลากหลาย มีความทันสมัย และเหมาะสมกับบริบทของรายวิชา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน มุ่งพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการสร้างความตระหนักรู้ภายในตนเอง และการให้ความรัก เมตตา และความเป็นกัลยาณมิตรของอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของรายวิชาและธรรมชาติของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและตั้งใจเรียน ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ทักษะ และทัศนคติตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ อย่างสมบูรณ์ อันส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ในส่วนของทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้มแข็งในชีวิต เป็นการพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจอันนำมาซึ่งความสุขในการเรียนรู้ นอกจากนี้ความรัก เมตตา และความเป็นกัลยาณมิตรของผู้สอน จะส่งผลให้ผู้เรียนรับรู้ได้ถึงความรู้สึกรับรองที่ดีของผู้สอน เกิดความรักและความไว้วางใจระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้เรียนจะเกิดความศรัทธา เห็นความสำคัญของการเรียน ส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีความสุข แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุข ของ Office of the National Education Commission (2002) ที่กล่าวถึงความสุขในการเรียนรู้ว่าจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนที่น่าสนใจ จูงใจให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้ ซึ่งผู้สอนจะต้องมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทผู้เรียนและรายวิชา รวมถึงเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

4.2 ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะและการพัฒนาความเข้มแข็งทางจิตใจ และการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรักความศรัทธาและความเข้าใจในวิชาชีพครู ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะและการพัฒนาความเข้มแข็งทางจิตใจ จะทำให้ผู้เรียน รู้จักการเสียสละและการแบ่งปันให้กับผู้อื่น เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง รวมถึงเป็นรากฐานให้เกิดกระบวนการคิดอย่างรอบด้าน รู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เกิดความรัก ความเมตตา มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม มีคุณธรรมและจริยธรรม รู้จักการให้และการเสียสละ ส่งผลให้เกิดความสุขในการเรียนรู้ ในขณะเดียวกันการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรักความศรัทธาและความเข้าใจในวิชาชีพครู ก็เป็นสิ่งสำคัญ

เนื่องจากความศรัทธาเป็นปัจจัยสำคัญในสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ จนเกิดกระบวนการแสวงหาความรู้ อันจะนำมาซึ่งความสุขและความสำเร็จทางการเรียน เช่นเดียวกับความเข้าใจในเส้นทางวิชาชีพที่ชัดเจนก็จะทำให้ผู้เรียนคลายความวิตกกังวลในด้านอนาคตในการประกอบอาชีพ อันนำมาซึ่งความสุขในการเรียนรู้มากขึ้น แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขของ Office of the National Education Commission (2002) ที่มีแนวคิดหลักการ คือ ต้องการให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างมีความสุข โดยคุณสมบัติเหล่านี้จะเพิ่มพูนและพัฒนาได้ในตัวผู้เรียนผ่านการทำกิจกรรม ในขณะเดียวกัน เมื่อผู้เรียนเกิดความรักและศรัทธาต่ออาจารย์ผู้สอนและต่อวิชาที่เรียน จะทำให้เกิดความศรัทธา เห็นคุณค่าในการเรียนรู้ ก็จะทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียนและสนใจในการเรียนรู้ อันนำไปสู่ความสุขในการเรียนรู้

4.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ประกอบด้วย การจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และ การจัดพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในห้องเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกเวลาและสถานที่ ผ่านการศึกษาค้นคว้า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน โดยไม่จำกัดเฉพาะเพียงในบริบทของห้องเรียน สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ จะมีส่วนช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน อันนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีความสุข แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ของ Office of the National Education Commission (2002) ที่มีแนวคิดหลักการ คือ ต้องการให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างมีความสุข ให้สถานศึกษาเป็นแหล่งค้นพบสิ่งมีชีวิตจริงที่ผู้เรียนสามารถพบได้ด้วยตัวของตัวเอง โดยความสุขในการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึที่ดีที่สะดวกสบาย อันนำมาซึ่งความสุขในการเรียนรู้ที่แท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto) (2013) ที่ได้จัดแบบของการเรียนรู้อย่างมีความสุขไว้ 2 แบบคือ ความสุขที่อาศัยปัจจัยภายนอกเป็นความสุขที่เกิดจากสภาพแวดล้อม คือสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ รวมถึงมีกลิ่นยามิตร เช่น ครูอาจารย์เป็นผู้สร้างบรรยากาศแห่งความรัก ความเมตตา และความสุขที่เกิดจากปัจจัยภายใน เป็นความสุขที่เกิดจากภายในตัวผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นอิสระ ไม่ต้องพึ่งผู้อื่น กล่าวคือ ผู้เรียนเกิดนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ใฝ่สร้างสรรค์ โดยการสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขควรมุ่งสร้างความสุขจากปัจจัยภายใน โดยมีปัจจัยภายนอกเป็นองค์ประกอบนำทาง ก็จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รักการเรียนรู้ อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้ พบว่ามี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสุขต่อตนเองในการเรียน 2) ความสุขต่อวิชาที่เรียน 3) ความสุขในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพที่จะใช้ในการวัดระดับความสุขในการเรียนรู้ อีกทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้และเป็นสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาความสุข

ในการเรียนรู้ได้ ดังนั้นหน่วยงานทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงควรนำไปใช้วัดกับผู้เรียน เพื่อให้ทราบระดับความสุขในการเรียนรู้ซึ่งจะเป็นสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

1.2 จากผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก พบว่า ความสุขในการเรียนรู้ได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ตามลำดับ ดังนั้น การส่งเสริมให้นักศึกษามีความสุขในการเรียนรู้จึงต้องอาศัยความร่วมมือกันจากตัวนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารของสถาบันการศึกษา โดยตัวผู้เรียนเองควรแสวงหาประสบการณ์ที่ดีในมหาวิทยาลัย รวมถึงการเปิดโอกาสให้ตนเองได้รับประสบการณ์ชีวิตที่ดีในสถาบันการศึกษาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในขณะเดียวกันอาจารย์และผู้บริหารสถาบันควรมีการส่งเสริมปัจจัยต่าง ๆ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมนักศึกษา รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและเอื้ออำนวยตามแนวทางการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ที่ได้นำเสนอไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 โมเดลเชิงสาเหตุและแนวทางการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตกที่พัฒนาขึ้นนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาวิชาชีพครูในเขตภูมิภาคตะวันตก ซึ่งเป็นกรณีศึกษาเท่านั้น ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมจากนักศึกษาวิชาชีพครูจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของโมเดลและแนวทางที่พัฒนาขึ้น รวมถึงอาจจะได้สารสนเทศใหม่ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูในภาพรวมต่อไป

2.2 ควรมีการนำความสุขในการเรียนรู้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ รวมถึงแนวทางการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ไปพัฒนาหรือบูรณาการเข้ากับกระบวนการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา พร้อมทั้งต่อยอดกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่องในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้เกิดการนำผลการวิจัยไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

References

- Burris, J. L., Brechting, E. H., Salsman, J., & Carlson, C. R. (2009). Factors associated with the psychological well-being and distress of university students. *Journal of American College Health, 57*(5), 536-543.
- Byrne, B. M. (2016). *Structural Equation Modelling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming* (3rd ed.). Routledge.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum.

- Deci, E. L., Schwartz, A., Sheinman, L., & Ryan, R. N. (1991). An Instrument to Assess Adults Orientations Toward Control Versus Autonomy with Children: Deflection on Intrinsic Motivation and Perceived Competence. *Journal of Educational Psychology*, 73(4), 642-650.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate Data Analysis* (8th ed.). Prentice Hall.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality* (2nd ed.). Harper & Row Publishers Inc.
- Palmer, J. A. (1998). *Environmental education in the 21st century: Theory, practice, progress and promise*. Routledge.
- Pascarella, E. T. & Terenzini, P.T. (2005). *How College Affects Students: A Third Decade of Research, Volume 2*. Jossey-Bass.

Translate Thai References

- Bunsue, K., Suttasarn, P., Chuangsuwanich, C., & Tanthulphon, W. (1997). Learning Happiness. *Journal of Education Studies*. 26(1), 7 – 22. (in Thai)
- Jaiboontan, T., Leetrakul, S., & Newarat, K. (2018). The Causal Factors Affecting Happiness in the Study of Undergraduate Students at Chiang Rai Rajabhat University. *Graduate School Journal Chiang Rai Rajabhat University*, 11(1), 1-14. (in Thai)
- Nokmueang, Y., & Nuansr, M. (2019). Factors affecting on students' learning happiness, faculty of education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 13(3), 101 – 112. (in Thai)
- Office of the Education Council. (2017). *Thailand education scheme in brief (2017-2036)*. Prikwarn Graphic Co., Ltd. (in Thai)
- Office of the National Education Commission. (1999). *National Education Act B.E. 2542 (1999)*. The Printing House of the Teachers' Council. (in Thai)
- Office of the National Education Commission. (2002) *Theory of Learning Happiness*. Wattana Panich. (in Thai)
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2013). *Thinking based on Buddhist Principles* (24th ed.). Panyapradistarn. (in Thai)
- Sosida, J., & Prayurasak, S., (2020). The Study of Relation between Social Support and Happiness in Studying of Students in Faculty of Education Mahasarakham University. *Journal of Social Sciences in Measurement Evaluation Statistics and Research*, 1(1), 21-30. (in Thai)